

Tjänsteställe, handläggare
Samhällsplanering och Infrastruktur, Simon
Jäderberg

Sammanträdesdatum
2022-10-25

Beteckning
Dnr: 22RS6150

Er beteckning:
I2022/01350

Regeringskansliet,
Infrastrukturdepartementet

103 33 Stockholm

Region Örebro läns yttrande om ”Arlanda flygplats – en plan för framtiden”

Region Örebro län har tagit del av Arlandautredningen ”Arlanda flygplats – en plan för framtiden”. Utredningen lämnar en del att önska men det uppskattas att vissa frågor redan tagits vidare för utredning. Region Örebro län tackar för möjligheten att lämna synpunkter.

Sammanfattande synpunkter

Region Örebro län anser att

- Regeringen behöver snarast föreslå en myndighet som blir sektorsansvarig för flyget.
- Regeringen behöver sätta ned foten och påbörja nedläggningen av Bromma flygplats.
- Regeringen behöver stärka kapaciteten på Arlanda flygplats med en ny rullbana och andra åtgärder som kan ligga på andra aktörer.
- Regeringen bör ge en myndighet i uppdrag att utreda en flytt av samhällsviktiga funktioner för att säkra kapacitet på Arlanda.
- Arlandas godstrafik måste inkluderas i diskussion om Arlandas utveckling.
- Utred landtransporter först, förhandla sedan.
- Regeringen behöver lösa konkurrenssituationen för tågtrafik till och från Arlanda som idag missgynnas av A-Trains monopol.
- Regeringen bör tydliggöra flygets roll för godstransporter.
- Ställ om Arlanda flygplats för att erbjuda tjänster för fossilfritt flyg.

Skapa ett helhetsperspektiv på flyget

Det saknas tydlighet kring ansvaret för det svenska luftrummet, vilket flera utredningar har kommit fram till. Att flera separata utredningar har genomförts av olika utredare är ett tydligt tecken på att helhetsperspektivet saknas. Region Örebro län stödjer till fullo utredarens förslag att regeringen snarast föreslår en myndighet som får ett sektorsansvar och blir ansvarig för långsiktig planering av luftrummet och den operativa driften och kommunikationen gällande flygtrafik.

Aktörerna som bedriver flygtrafik eller flygplatser behöver tydligt ansvarutkrävande och enkla informationsflöden för att verksamheterna ska kunna få förutsättningar att säkra trafiken, driften och kapaciteten på flygplatserna. Nedläggningen av Bromma flygplats kommer att påverka kapaciteten på Arlanda flygplats och andra flygplatser i främst Stockholm-Mälardalsområdet men även i resten av Sverige. Därför finns det idag inga samlade uppgifter framtagna av flygbolagen om vilken kapacitet Arlanda flygplats ska klara under en överskådlig tid.

Sätt ned foten kring Bromma flygplats

Regeringen måste bestämma sig för vad som ska hända med Bromma flygplats. Det mesta pekar på att flygplatsen kommer att läggas ned år 2035 när avtalet med Stockholm stad löper ut. Ska det hända är det lika bra att börja nedläggningsarbetet nu och förbereda för flytt av verksamheter och flyglinjer.

Bristen på tydliga riktlinjer om utveckling och avveckling påverkar utvecklingen av Arlanda flygplats och därmed också andra flygplatser i landet. Dels finns funktioner på Bromma som kan flyttas till andra flygplatser och dels påverkar Bromma flygplats befintliga luftrum Arlandas luftrum, vilket i sin tur påverkar trafiken. Varken Swedavia, Trafikverket eller aktörer som använder Arlanda eller Bromma flygplatser vet vad som ska hända, trots åtskilligt antal utredningar som genomförts.

Genomför kapacitetsökningar och sprid funktioner smart

Kapaciteten på Arlanda är redan idag ansträngd och Region Örebro län anser att regeringen bör arbeta för att med alla medel lösa detta. Utredningar och åtgärdsförslag för utvecklingen av Arlanda flygplats finns. Bland annat behövs en ny rullbana behövs på Arlanda för att säkra kapaciteten på Sveriges viktigaste flygplats.

Region Örebro län saknar däremot en plan för hur samhällsviktiga funktioner skulle kunna spridas eller flyttas från Bromma till Arlanda, eller från Bromma/Arlanda till andra flygplatser. En utredning bör genomföras snarast

för att kunna hantera både flytten av funktioner och omlokalisering av verksamheter när Bromma flygplats börjas läggas ned. Det blir viktigt att tidigt arbeta med steg 1- och 2-åtgärder för att Arlandas kapacitet inte ska försämrats och smart utveckla både Arlanda och andra flygplatser i Stockholm-Mälardalsområdet.

Till exempel skulle bolag som idag använder Arlanda kunna lägga om sina rutter inom frakt till andra flygplatser, som till Örebro Airport. Postnord har två anläggningar i direkt närhet till Örebro Airport, men kör idag lastbilar 210 kilometer till Arlanda för att hämta/lämna post, vilket är störningskänsligt och kapacitetskrävande. Postnord skulle kunna åka 8 kilometer till Örebro flygplats istället. Det är bara ett exempel på en konkret åtgärd som vi tror finns i många varianter.

Arlandas godstrafik behöver inkluderas

Region Örebro län och övriga regioner i Stockholm-Mälardalen saknar tydliga förslag på hur godstransporterna vid Arlanda flygplats ska utvecklas i den plan för framtiden som presenteras – särskilt utifrån det intermodala perspektivet kopplat till Rosersbergs kombiterminal. Det är en stor brist i utredningen är att godstransporter med flyg knappt nämns. Flyget är mycket viktigt för de godstransporter som behöver ta sig fram snabbt både inrikes och utrikes. Dessa transporter är många och de tar kapacitet av Arlanda som skulle kunna vara avsedd för andra ändamål.

Flygfrakten är volymmässigt liten, men värdemässigt stor och har på senare år ökat till följd av en snabbt växande e-handel. Arlanda hanterar nära 60 procent av all flygfrakt i landet. Stora volymer av högvärdigt gods ger förutsättningar för att bibehålla befintliga- samt etablering av nya interkontinentala flyglinjer. Detta gynnar både gods- och persontransporter vilket skapar konkurrensfördelar för svenskt näringsliv. Coronapandemin har därtill visat på värdet av fungerande logistikkedjor för flyggodset.

Åtgärder utifrån ett beredskaps- och totalförsvarsperspektiv

Det är en stor brist att utredaren fått så pass kort tid på sig att han inte kunnat analysera beredskaps- och totalförsvarsperspektivet fullt ut. Därför kan Region Örebro län inte göra annat än att hålla med om att en djupare utredning behöver göras.

Förslaget som utredaren lämnat om att ge Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att analysera behovet av tillgänglighet och redundans i ett beredskaps- och totalförsvarsperspektiv för luftfart och flygplatser i Stockholmsområdet är oklart gällande det geografiska

området. Region Örebro län och övriga regioner i Mälardalen vill att analysen görs bredare och berör Stockholm-Mälardalsområdet och Gotland. Analysen bör leda till åtgärder snarare än fler utredningar.

Föregå inte utredningar vid förhandling

En ”Arlandaförhandling” bör göras efter att Trafikverket genomfört uppdraget att utreda spår- och väginfrastruktur till/från Arlanda. Region Örebro län vill påpeka vikten av att inte starta förhandlingarna innan utredningarna är gjorda, för att inte föregå utredningen. Behoven ska styra lösningarna. Förhandling gör man efteråt. Endast på det sättet kan utredningen göras förutsättningslöst enligt fyrstegsprincipen.

En eventuell Arlandaförhandling bör involvera Mälardalsrådet och andra relevanta lokala och regionala aktörer kring kollektivtrafikfrågor. En Bättre Sits storregionala systemanalys bör användas som underlag.

Sänk avgift för all tågtrafik till/från Arlanda flygplats

Utredaren föreslår sänkt avgift för snabbflygtågen. Region Örebro län och övriga regioner i Stockholm-Mälardalen tycker att man bör tänka bredare än så. Inte bara snabbflygtågens avgifter bör sänkas utan övrig tågtrafik bör också få sänkta avgifter på den sträcka som A-Train idag har monopol på. Idag tillkommer extra avgifter för övriga operatörer vilket drabbar resenären med högre avgifter om den åker med någon annan operatör än A-Train. Konkurrenssituationen för tågtrafik till och från Arlanda är helt enkelt skev och är något regeringen behöver lösa. Region Örebro län och övriga kollektivtrafikmyndigheter diskuterar utbud och priser och gör gemensamma upphandlingar redan idag. En förhandling skulle kunna vara lösningen för att nå målet med 60% kollektivtrafikresor till/från Arlanda.

Fossilfritt flyg

Förslaget om att tillsätta en kommission som tar sig an uppdraget med att arbeta för fossilfritt flyg ligger helt rätt i tid med tanke på pågående och framtida klimatförändringar. Däremot låter förslaget om att Bromma flygplats ska anpassas för fossilfritt flyg inte särskilt klokt om flygplatsen snart ska läggas ned. Att skapa förutsättningar för fossilfritt flyg men kort därefter lägga ned flygplatsen skapar en dålig symbolik för klimatomställningen av flyget. Istället bör ansvariga myndigheter och andra aktörer arbeta för att Arlanda ska kunna erbjuda tjänster för fossilfritt flyg så snart som möjligt.

Övriga synpunkter

- Bra förslag att fler flyglinjer bör pekas ut av regeringen som samhällsviktiga.

För Region Örebro län

Andreas Svahn
Regionstyrelsens ordförande

Rickard Simonsson
Regiondirektör